

ТАҚРИЗ

ба автореферати диссертатсияи Рисолати Раҷабалӣ дар мавзуи «Ҳуқуқ ба таъминоти иҷтимоӣ дар низоми ҳуқуқу озодиҳои конституционии инсон ва шаҳрванд дар Ҷумҳурии Тоҷикистон» барои дарёфти дараҷаи илмӣ номзади илмҳои ҳуқуқшиносӣ аз рӯи ихтисоси 5.5.2. Ҳуқуқи конституционӣ; ҳуқуқи мурофиаи судии конституционӣ; танзими ҳуқуқии ҳокимияти маҳаллӣ (ш. Душанбе, 2026 – 38 сах.)

Автореферати диссертатсияи Рисолати Раҷабалӣ масъалаи муҳимми ҳуқуқи конституциониро фаро гирифта, мазмуни асосии таҳқиқоти диссертатсионӣ, натиҷаҳои илмӣ ва пешниҳодҳои амалии муаллифро ба таври пайдарпай инъикос менамояд. Аз матни автореферат бармеояд, ки доктараб ҳуқуқ ба таъминоти иҷтимоиро дар робита бо мақоми инсон дар низоми ҳуқуқу озодиҳои конституционӣ, уҳдадорӣҳои иҷтимоии давлат ва роҳҳои тақмили кафолатҳои ҳуқуқӣ таҳлил кардааст.

Мубрамияти мавзуи таҳқиқоти диссертатсионӣ. Мубрамияти мавзуи интихобшуда, пеш аз ҳама, бо он муайян мегардад, ки ҳуқуқ ба таъминоти иҷтимоӣ дар шароити имрӯза яке аз нишондиҳандаҳои воқеии самаранокии давлати иҷтимоӣ мебошад. Дар ҳолате, ки равандҳои иқтисодӣ, демографӣ ва иҷтимоӣ пайваستا тағйир меёбанд, шаҳрвандон дар ҳолатҳои гуногуни хавфи иҷтимоӣ ба низоми устувори дастгирӣ ва кафолатҳои ҳуқуқӣ эҳтиёҷ пайдо мекунанд. Аз ин нуқтаи назар, таҳқиқи ҳуқуқ ба таъминоти иҷтимоӣ на танҳо масъалаи назариявӣ, балки масъалаи амалии ҳифзи инсон дар вазъиятҳои осебпазир мебошад.

Дар низоми ҳуқуқҳои конституционӣ ҳуқуқ ба таъминоти иҷтимоӣ вазифаи махсусро иҷро мекунад: он робитаи байни эътирофи ҳуқуқҳои инсон ва имконияти воқеии истифодаи онҳо дар зиндагии ҳаррӯзаи шаҳрвандонро таъмин менамояд. Агар ҳуқуқҳои иҷтимоӣ бо механизмҳои возеҳ, расмиёти дастрас ва кафолатҳои бозътимод таъмин нагарданд, онҳо танҳо хусусияти эълонӣ мегарданд. Аз ин рӯ, омӯзиши роҳҳои амалисозӣ ва ҳимояи ин ҳуқуқ барои рушди ҳуқуқи конституционӣ ва сиёсати иҷтимоии давлат аҳаммияти ҷиддӣ дорад.

Аҳаммияти мавзӯ ҳамаҷунин бо зарурати таҳқиқи низоми таъминоти иҷтимоӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон асоснок мешавад. Дар амалияи ҳуқуқтатбиқкунӣ масъалаҳои вобаста ба тартиби таъини кумакҳо, дастрасӣ ба хизматрасониҳои иҷтимоӣ, таносуби мафҳумҳои «ҳимояи иҷтимоӣ» ва «таъминоти иҷтимоӣ», инчунин тартиби шикоят аз қарорҳои мақомоти ваколатдор ҳанӯз ҳам ба равшанӣ ва тақмили иловагӣ ниёз доранд. Таҳқиқи чунин масъалаҳо метавонад ба болоравии сифати қонунгузорӣ ва шаффофияти фаъолияти мақомоти масъул мусоидат кунад.

Чихати дигари мубрамияти мавзуъ дар он зоҳир мегардад, ки ҳуқуқ ба таъминоти иҷтимоӣ бо меъёрҳои байналмилалӣ ҳуқуқи инсон алоқаманд мебошад. Дар шароити ҳамоҳангсозии қонунгузорию миллию бо стандартҳои байналмилалӣ зарур аст, ки мазмун, кафолатҳо ва шаклҳои ҳимояи ин ҳуқуқ бо назардошти таҷрибаи муосир ва эҳтиёҷоти ҷомеа таҳлил карда шаванд. Аз ин лиҳоз, мавзуи диссертатсия саривақтӣ буда, барои илми ҳуқуқшиносии миллию аҳаммияти назариявӣ ва амалӣ дорад.

Аз муҳтавои автореферат бармеояд, ки таҳқиқот дорои навгонии илмӣ буда, дар он ҳуқуқ ба таъминоти иҷтимоӣ ҳамчун падидаи мураккаби конституционӣ-ҳуқуқӣ таҳлил гардидааст. Муаллиф кӯшиш намудааст, ки ин ҳуқуқро танҳо дар доираи пардохтҳои иҷтимоӣ маҳлуд насозад, балки онро ҳамчун маҷмуи муносибатҳои ҳуқуқӣ, кафолатҳои давлатӣ, расмиёти татбиқ ва роҳҳои ҳимоя мавриди омӯзиш қарор диҳад.

Натиҷаҳои ба ҳимоя пешниҳодшуда ба масъалаҳои калидии таҳқиқ дахлдоранд. Аз ҷумла, муаллиф мафҳум ва хусусиятҳои давлати иҷтимоиро таҳлил намуда, ҳуқуқ ба таъминоти иҷтимоиро ҳамчун унсурҳои муҳими амалишавии ин принсип арзёбӣ менамояд. Ҳамчунин, ҷойгоҳи ин ҳуқуқ дар низомии ҳуқуқу озодиҳои инсон, таносуби он бо ҳимояи иҷтимоӣ, сохтори кафолатҳо ва шаклҳои ҳимояи ҳуқуқи мазкур асоснок карда шудаанд.

Қобили тавачҷуҳ аст, ки дар автореферат пешниҳодҳои амалӣ низ инъикос ёфтаанд. Пешниҳод оид ба муқаррар намудани тартиби ягонаи шикоят аз қарорҳои мақомоти ваколатдор метавонад барои бартараф намудани номуайяниҳои қонунгузорӣ ва баланд бардоштани дастрасии шаҳрвандон ба ҳимояи ҳуқуқӣ аҳаммият дошта бошад. Ҳамчунин, андешаи муаллиф оид ба тақвияти нақши иттифоқҳои касаба ва дигар ниҳодҳои намоёндагии кормандон дар назорати иҷтимоӣ аз ҷиҳати амалӣ қобили дастгирист.

Хулоса ва пешниҳодҳои дар автореферат баёнгардида бо сохтор ва мазмуни умумии таҳқиқот мувофиқат мекунанд. Муаллиф дар таҳқиқ аз сарчашмаҳои меъёрӣ-ҳуқуқӣ, адабиёти илмии ватанӣ ва хориҷӣ, инчунин санадҳои байналмилалӣ истифода намуда, масъалаҳоро бо равиши системавӣ таҳлил кардааст. Истифодаи усулҳои таҳлил ва синтез, муқоисавӣ-ҳуқуқӣ, таърихӣ-ҳуқуқӣ ва расмӣ-мантӣ ба муаллиф имконият додааст, ки мавзуёро аз паҳлуҳои гуногун баррасӣ намояд.

Эътимоднокии натиҷаҳои таҳқиқот бо он низ тасдиқ мегардад, ки муаллиф ҳуқуқ ба таъминоти иҷтимоиро дар робита бо Конститутсияи Ҷумҳурии Тоҷикистон, қонунгузорию соҳавӣ дар бораи нафақа, суғуртаи иҷтимоӣ, ҳифзи иҷтимоии маъҷубон, хизматрасониҳои иҷтимоӣ ва уҳдадорӣҳои байналмилалӣ давлат таҳлил кардааст. Хулосаҳои пешниҳодшуда дар маҷмуъ бо мақсад ва вазифаҳои таҳқиқот мутобиқ буда, аз анҷомёбии кори илмӣ шаҳодат медиҳанд.

Автореферат тибқи талаботи қорҳои илмӣ таҳия гардида, дар он унсурҳои асосии диссертатсия: мубрамияти мавзуъ, дараҷаи омӯзиши масъала, мақсад ва

вазифаҳо, объект ва мавзӯ, асосҳои методологӣ, навгонии илмӣ, аҳаммияти назариявӣ ва амалӣ, нуқтаҳои ба ҳимоя пешниҳодшаванда, хулоса ва феҳристи интишороти муаллиф инъикос ёфтаанд. Матн ба таври пайдарпай тартиб дода шуда, мазмуни рисоларо дар шакли фишурда ва қобили фаҳм нишон медиҳад.

Дар қисматҳои асосии автореферат мазмуни бобҳои диссертатсия ҷамъбаст гардидааст. Боби якум ба асосҳои ҳуқуқӣ-конститутсионии сиёсати иҷтимоӣ ва моҳияти давлати иҷтимоӣ бахшида шуда, боби дуюм мазмун ва танзими ҳуқуқ ба таъминоти иҷтимоиро баррасӣ менамояд. Боби сеюм бошад, ба кафолатҳо ва роҳҳои ҳимояи ҳуқуқ ба таъминоти иҷтимоӣ рағбат медиҳад. Чунин сохтор ба мантиқи таҳқиқот мувофиқ буда, гузариш аз масъалаҳои назариявӣ ба масъалаҳои амалии татбиқ ва ҳимояро таъмин мекунад.

Аҳаммияти назариявии таҳқиқот дар он ифода меёбад, ки натиҷаҳои он метавонанд барои рушди минбаъдаи илми ҳуқуқи конститутсионӣ, хусусан таҳқиқи ҳуқуқҳои иҷтимоӣ ва кафолатҳои онҳо, истифода шаванд. Муаллиф бо таҳлили ҳуқуқ ба таъминоти иҷтимоӣ ҳамчун унсурҳои мақоми конститутсионии шахс ба ғайри гардидани фаҳмиши илмии ин институт мусоидат намудааст.

Аҳаммияти амалӣ дар он зоҳир мегардад, ки пешниҳодҳои муаллиф метавонанд дар фаъолияти қонунҷодкунӣ, ҳуқуқтатбиқкунӣ, таҳияи барномаҳои давлатӣ дар соҳаи ҳифзи иҷтимоӣ ва рағбат ба таълим истифода гарданд. Махсусан, масъалаҳои марбут ба сода намудани расмиёти муроҷиат, рушди механизмҳои пешасудии ҳимоя ва тақвияти назорати ҷамъиятӣ аҳаммияти воқеии амалӣ доранд.

Бо вучуди арзёбии мусбати автореферат, баъзе масъалаҳо метавонанд барои муҳокимаи минбаъдаи илмӣ пешниҳод карда шаванд. Якум, дар автореферат масъалаи рақамкунӣ хизматрасониҳои иҷтимоӣ зикр гардидааст, аммо паҳлуҳои вобаста ба ҳифзи маълумоти шахсӣ, баробарии дастрасӣ ба хизматрасониҳои электронӣ ва омодагии техникаи гурӯҳҳои осебпазир метавонистанд рағбатбахш нишон дода шаванд.

Дар маҷмӯъ, автореферати диссертатсияи Рисолати Раҷабалӣ дар мавзӯи «Ҳуқуқ ба таъминоти иҷтимоӣ дар ғайри ҳуқуқи озодиҳои конститутсионии инсон ва шаҳрванд дар Ҷумҳурии Тоҷикистон» мазмуни асосии таҳқиқотро пурра инъикос намуда, аз анҷомёбии кори илмӣ, навгонии назариявӣ ва аҳаммияти амалии натиҷаҳои он шаҳодат медиҳад.

Таҳқиқоти диссертатсионӣ ба талаботи бандҳои 31, 33, 34 ва 35-и Тартиби додани дараҷаҳои илмӣ, ки бо қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 30 июни соли 2021, №267 тасдиқ шудааст, ҷавобгӯ буда, муаллифи он сазовори дараҷаи илмии номзади илмҳои ҳуқуқшиносӣ аз рӯи ихтисоси 5.5.2 – Ҳуқуқи конститутсионӣ; ҳуқуқи муроҷиати судии конститутсионӣ; танзими ҳуқуқи ҳокимияти маҳаллӣ мебошад.

Такриздиханда:

Доктори илмҳои ҳуқуқшиносӣ,
Муовини директор оид ба илм ва таълими
Институти омӯзиши масъалаҳои давлатҳои
Осиё ва Аврупои Академияи миллии
илмҳои Тоҷикистон

« 19 » 05 2026

Маҳмадуллозода Н.Р.

Суроғай муқарриз: 734064, Ҷумҳурии Тоҷикистон,
ш. Душанбе, н. Сино, кучаи Р.Набиев 292, х.16.
Тел: мобилӣ: (992) 870079888
Почтаи электронӣ: nurullo_m@mail.ru

Имзои Н.Р. Маҳмадуллозодаро тасдиқ мекунам:

Нозири калони кадрҳои Институти омӯзиши
масъалаҳои давлатҳои Осиё ва Аврупои АМИТ

Игмова У.

Суроғай муассиса: 734018, Ҷумҳурии Тоҷикистон

ш. Душанбе, хиёбони Рӯдакӣ 33,
Телефон: (+992 37) 221-05-72,
E-mail: info@osiyoavrupo.tj
Сомона: www.osiyoavrupo.tj

« 19 » 05 2026